

Varför ingen reflexion om kvinnornas ansvar för ojämlikheten?

II Ingela Heimann, verksamhetschef vid psykiatriska kliniken i Kungälv och tillika ordförande i Kvinnliga läkares förening (KLF), har skrivit en intressant recension av boken »Kvinnors oförstådda ohälsa« i LT 48/2004 (sidan 3948). Fast »recension« kanske är något missvisande då artikeln till större delen snarare är ett slags debattartikel. Problemet blir hur man som läsare ska förhålla sig till budskapet.

Instämmer men inte bara

Å ena sidan tycker jag, och förhoppningsvis de flesta med mig, att det är uppåt väggarna fel att lika arbete inte värderas med lika lön, och att det, fortfarande, förekommer ojämlikheter mellan könen. Att sträva efter att utjämna dessa är viktigt (och om det är det detta som kallas feminism, så är jag feminist). Lika självklart synes det vara att kvinnors sjukdomar och symtom beaktas lika mycket som manliga dito. Därmed kan man ju låta sig nöja i läsningen och låta Heimann hållas i sina överdrivna retoriska utläggningar.

»Norm«

Å andra sidan vore detta nu inte så respektfullt mot artikelförfattaren som låter oss veta att hon som kvinna känner sig kränkt. Har man dessutom läst nr 1/2004 av sin »Karolina«, dvs KLFs medlemsorgan, vet man att hon dessutom är riktigt arg. Varför? Jo, därför att medicinen rön baseras på resultat från »Norm«, en man på 18–19 år, där »alla värden som tas på kvinnan jämförs med Norms« [min kursivering]. Vad gäller till exempel »hjärtbesvär« slår Heimann fast att kvinnans symtom inte tagits på allvar och därför inte fått rätt behandling. Heimann ger sken av att kvinnliga patienter inte bara i större utsträckning blir felaktigt diagnostiserade – vilket ju inte alls är samma sak som att de skulle vara nonchalerade – utan att det är just detta de är, nonchalerade, rätt och slätt. Punkt. Utan nyanser. Så är det.

Och som något slags slutknorr uppmanar hon läsaren att »förpassa Norm dit han hör hemma«. Det är i sanning en märklig rekommendation, inte därför att den skulle vara provokativ – såsom budskapet i stort kan uppfattas – gentemot halva befolkningen (männen). Utan därför att den väcker frågan hur Heimann *exakt* tänker sig att hennes arbete som läkare skulle se ut i morgon, när hon kastat ut allt vetenskapligt fundament som medicinen hittills byggt upp.

Några adekvata kvinnostudier finns ju inte, bl a eftersom »den medicinska

världen är uppbyggd av män och baseras därför på en manlig maktstruktur«. Vilket följaktligen innebär att medicinska grunder för verksamheten saknas. Det lämnar fältet öppet för allsköns tyckande hit och dit, där varje föreslagen alternativ behandlingsmetod i stort inte har mindre stöd än någon annan. Vill verksamhetschefen verkligen ha det på det sättet?

Den reella kritiken drunknar

Det är i högsta grad en olycklig kombination av att vara både arg och kränkt som Ingela Heimann ger uttryck för. Den kärna av reell och konstruktiv kritik som kan riktas mot genusrelaterade orättvisor drunknar nämligen helt i de orimliga övertoner som slarvigt svepande och generella attacker utgör och som i värsta fall bara leder till ökad polarisering.

Det blir ofta också en närmast omöjlig diskussionsituation på grund av kvinnans upplevelse (verklig eller spelad) av att vara kränkt – där hon i alla avseenden blir eller upplever sig bli den förlorande. Blir argumenten i denna situation (från båda håll) alltför stereotypa blir det svårt att lösa fastlåsta positioner. Det finns likheter med icke-genusspecifika personlighetsrelaterade situationer där personer med sensitiv personlighetstyp kan fastna i upplevelser av kränkning och i någon mening kan finna en viss tillfredsställelse i att befinna sig i

detta stadium, samtidigt som det blir mycket svårt för omgivningen att bryta igenom denna känslomur.

Vad gör kvinnorna själva?

Det är för övrigt intressant att diskutera vad som vidmakthåller gamla könsstrukturer. Som så ofta när det spys gamla från vulgärfeministiskt håll angående det patriarkala förtrycket ser man ingen reflexion alls om att även kvinnor i hög grad bär ansvar för att strukturerna ser ut som de gör. Våra söner och döttrar präglas mycket starkt av sina mödrar och av andra kvinnliga förebilder, vilket gör hela jämställdhetsfrågan ganska komplex – och definitivt inte bara till en fråga om att ena hälften av befolkningen, männen, måste ändra sina värderingar och beteenden (även om det också måste till i många fall, givetvis!).

Vad gör Heimann i sin position?

Som verksamhetschef med betydande maktposition är givetvis Heimann själv inte utan ansvar för rådande orättvisor – det gäller inte bara lönepolicy utan också just frågan om att främja forskning på andra grupper än »Norm«-gruppen. När får vi se ett sådant initiativ från Kungälv?

Stefan Westergren

överläkare, specialist i psykiatri,
Sahlgrenska Universitetssjukhuset Östra
stefan.westergren@vgregion.se

Replik:

Vi måste granska vetenskapen med genusglasögonen på

II Stefan Westergren har helt rätt i att jämställdhet är en fråga för både män och kvinnor. Hitintills har dock »Norm« enbart gällt mannen och kan av den anledningen inte appliceras på kvinnan. Jämställdhetsarbete kräver att vi alla ständigt arbetar med oss själva vad gäller såväl attityder som värderingar, i vårt bemötande av våra medmänniskor.

Måste värdera om kön spelar roll

Vad gäller vetenskapen är det särskilt viktigt att uppmärksamma att de så kallade sanningar som förmedlas ständigt måste omprövas och revideras i takt med ny kunskap. Idag vet vi att vi måste värdera om kön spelar roll. Vårt arbete som läkare blir därigenom än mer komplext och utmanande. För att komma sanningen närmare måste vi ifrågasätta den så

kallade vetenskapen och den beprövade erfarenheten med genusglasögonen på.

Vi måste ställa krav på t ex läkemedelsindustrin likväl som på utbildningsväsendet, lärare, läroboksförfattare och inte minst på den enskilde att kritiskt granska information utifrån ett vetenskapligt genusperspektiv.

Modern utbildning och kunskap måste relateras till nya vetenskapliga rön där genus finns som en komponent. Det är viktigt att detta får ett tydligt genomslag i vår läkarutbildning likväl som för övriga personalkategorier inom vården.

Ingela Heimann

verksamhetschef,
psykiatriska kliniken, Kungälv;
ordförande i Kvinnliga läkares förening
ingelaheimann@hotmail.com